

Archeologienota Gits Stationsstraat 139- 141-143

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

16-5-2023

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te Gits Stationsstraat 139-141-143 (deelgemeente van Hooglede, provincie West-Vlaanderen), deels gelegen binnen woongebied, waarbij de perceelsoppervlakte groter is dan 3000m² en de som van de bodemingrepen groter is dan 1000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 4830m² groot, heeft een onregelmatige vorm en grenst in het noorden aan de Stationsstraat, in het westen aan de N32 Brugge-Menen en in het zuidwesten aan een industriële site. In het noordwesten van het plangebied is een met asfalt verharde uitweg van deze site gelegen, met aan de westgrens een groenstrook met bomen. De verharding doet ook dienst als parking. Het oostelijke deel van het terrein wordt ingenomen door 2 huizen aan de straatzijde (Stationsstraat 139 en 141) en een achterliggende loods (Stationsstraat 143). Rond de gebouwen zijn verhardingen en een kleine groenstrook aanwezig. Langs de oostelijke en zuidelijke grens van het terrein zijn grasperken gelegen, in het oostelijke perk is een kunstmatig verhoogde zone aangebracht.

Het terrein bevindt zich ca. 1,3km ten oosten van de dorpskern van Gits. Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 is te zien dat het terrein onbebouwd is en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond, in een landelijke omgeving ten oosten van de toenmalige dorpskern van Gits. De huidige Stationsstraat is reeds aanwezig, alsook een voorloper van de N32. Iets ten westen van het plangebied is een omgrachte site aangegeven. Doorheen de ganse 19de eeuw blijft het terrein onbebouwd, ook op de topografische kaart van 1942 is geen bebouwing te zien; waarschijnlijk bleef het steeds landbouwgrond. Op de (wazige) luchtfoto van 1971 lijkt het grootste deel van de huidige bebouwing aanwezig; het westelijke deel is in gebruik als landbouwgrond met naastliggende weg, het zuidelijke deel is vermoedelijk een tuin met daarin een bomenrij. Op dat moment is er ook nog bebouwing aanwezig net ten noordoosten van het terrein, maar deze verdwijnt iets later bij de verbreding van de N32 en de uitbouw van het kruispunt N32-Stationsstraat. Deze nieuwe situatie is te zien op de lichtfoto van 1979-1990. Op dat moment zijn de industriële gebouwen ten zuidwesten aanwezig, deze zijn bereikbaar via een weg die over het westelijk deel van het plangebied loopt. Ten westen van de weg is een met bomen begroeide strook aanwezig, ten oosten zijn de huidige gebouwen te zien. Op de luchtfoto van 2000-2003 is deze configuratie duidelijker te zien; de huidige grasstroken langs de zuidelijke en oostelijke grens zijn op dat moment nog niet aanwezig, deze zones lijken braakliggend. Op de foto van 2005-2007 is te zien dat de verharde uitweg in het westelijke deel is verbreed en zijn huidige proporties heeft aangenomen. Op de foto van 2016 is de verharding ten zuiden van de loods uitgebreid en is de oostelijke grasstrook aangelegd, de zuidelijke grasstrook werd pas recent ingericht.

Het grondgebied van Hooglede en Gits wordt centraal van zuidwest naar noordoost doorsneden door een heuvelrug. De gronden ten noorden en ten zuiden ervan zijn tamelijk vlak en lager gelegen, met verder naar het noordwesten de valleien van de Handzamevaart en enkele van diens bijlopen. Het plangebied situeert zich net ten noorden van de heuvelrug, ten noorden van een plek waar een lagere zone in deze rug te zien is. Centraal op het plangebied is een lager gelegen (+30,50m TAW), noord-zuid georiënteerde strook aanwezig. Het zou verleidelijk zijn deze te interpreteren als de loop van de Abelenbeek die op het weiland ten noorden van het plangebied als perceelsgreppel wordt aangeduid;

aangezien op geen enkele historische kaart een beek wordt aangeduid op of nabij het plangebied, duidt deze lagere zone waarschijnlijk op het oorspronkelijke maaiveldniveau. Het maaiveld aan weerszijden ervan, ter hoogte van de bebouwde en verharde zones, is duidelijk hoger gelegen en redelijk geaccidenteerd, met hoogtewaarden tussen +30,80m TAW en +31,25m TAW. Het grootste deel van het plangebied is, op de lagere centrale strook na, hoger dan +31,00m TAW, maar dit lijkt een kunstmatig gecreëerde situatie te zijn. Op de oudere topografische kaarten worden geen hoogtelijnen aangeduid op of vlakbij het plangebied die kunnen wijzen op enige helling; het terrein is daarop te situeren tussen de 30m- en 31m-hoogtelijn, deze waarden verschillen slechts enkele centimeter van de huidige TAW-waarden. Bodemkundig kunnen op het terrein matig natte licht zandleembodem tot natte zandleembodems verwacht worden, zonder profiel of met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

De omgeving van het plangebied is op archeologisch vlak ongekend, op enkele lokale vaststellingen van menselijke aanwezigheid in de Romeinse periode en de volle middeleeuwen na. Daarnaast vallen ook de vele laatmiddeleeuwse sites met walgracht in buurt van het plangebied op. Op basis van de landschappelijke kenmerken (hoge heuvelrug, enkele beekvalleien) zijn er echter geen redenen om aan te nemen dat de Gits en omgeving niet aantrekkelijk was voor menselijke aanwezigheid in het verleden, het gebrek aan archeologische sites heeft voornamelijk te maken met het weinige systematische archeologisch onderzoek dat hier tot op heden heeft plaatsgevonden.

Afgaande op de historische ontwikkeling van het terrein (landbouwgrond die in de tweede helft van de 20ste eeuw grotendeels wordt bebouwd en verhard) en het huidige geaccidenteerde maaiveldverloop, kan besloten worden dat het plangebied reeds onderhevig was aan meerdere bodemingrepen. Het terrein werd hierbij ook ten dele opgehoogd. De kans dat er bij de ontwikkeling van het terrein eventueel aanwezige archeologische sites zijn vernield, is reëel. De archeologische verwachting voor het plangebied moet hierdoor bijgesteld worden naar (zeer) laag.

Alle gebouwen en verhardingen worden gesloopt. Vervolgens wordt centraal op het terrein een U-vormig gebouw opgericht, als uitbreiding van de bestaande industriële site ten zuidwesten. Rond het nieuwe gebouw worden nieuwe groenzones, verhardingen en paden ingericht, alsook een nieuwe uitweg in het noordwesten van het terrein. Het huidige, geaccidenteerde maaiveld wordt genivelleerd tot op +31m TAW, hiertoe zal er plaatselijk enigszins moeten worden opgehoogd en afgegraven. Algemeen dient op het terrein uitgegaan te worden van een bodemverstoring van ca. 60 à 80cm diep, met plaatselijk diepere bodemingrepen voor de funderingen en de nutsvoorzieningen. Waar opgehoogd wordt, zal de bodemimpact minder diep zijn.

Het plangebied kent een (zeer) lage archeologische verwachting. Hoewel op basis van het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet met 100% zekerheid kan aangetoond worden, is de kans klein dat er op het terrein nog een onverstoorde archeologische site aanwezig is. De werken om tot een gelijkmatig maaiveldpeil van +31m TAW te komen, en de hierop volgende bodemingrepen van ca. 60 à 80cm diep, betreffen hoofdzakelijk bodemingrepen in reeds geroerde en opgevoerde grond. De diepere ingrepen zijn beperkt in oppervlakte en verspreid gelegen; een verder vooronderzoek van deze kleine deellocaties op een terrein met een grote verstoringshistoriek en lage archeologische verwachting zal niet leiden tot nuttige kenniswinst. In het kader van de geplande werken wordt bijgevolg geen verder vooronderzoek geadviseerd.

Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch vooronderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij het onverwacht aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed¹.

¹ Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.